

Letna naročnina znaša 40 Din. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Gledališka ul. 8/I. Račun pri Poštni hranilnici štev. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon štev. 21-09.

V Ljubljani, dne 25. marca 1933.

Štev. 12 — Leto II.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Za koncentracijo nacionalnih elementov

Celotno človeštvo preživlja danes krizo, kot je ne pozna zgodovina. Vsi dosedanja napori so ostali več ali manj brezuspešni, kriza kaže vsak dan drugo lice in druge znake. Komaj so se zdravniki seznanili z enim pojavom te krize in mu začeli iskati leka, že se pokaže kak drug, povsem nepričakovan pojav. Vse to zdravljenje ne more pomagati, ker ne gre za neko prehodno stagnacijo v svetovnem gospodarstvu, marveč za prelom med starimi, preživelinimi sistemi, katerim morajo slediti drugi, povsem novi. Zal iščejo te nove sisteme večinoma osebnosti, ki so okostenele v starih in se pač ne bodo nikdar vživele v zahteve današnje dobe in v spremembe, ki jih bo razvoj v doglednem času povzročil (ne le na gospodarskem, marveč zlasti na socialnem polju).

Svetovna vojna je razkrojila nase miselnosti, ki je bazirala na toliko hvalisani in opevani predvojni vzgoji. Cilj te vzgoje je bilo klanjanje pred raznimi osebnimi in gospodarskimi avtoritetami, ki so bile nekako od Boga postavljene za to, da so mislile za cele narode in države. Razkroj te privzgojene miselnosti je povzročil duševno krizo, ki je mnogo hujska kot gospodarska in je glavni povod tej gospodarski krizi. V takih časih je nujno potrebna koncentracija vseh pozitivnih sil. Krize ne bodo rešili posamezniki, ne bodo je ozdravile avtoritete, njeno ozdravljenje bo omogočeno le potom sodelovanja vseh onih, ki mislijo iskreno, se zavedajo resnosti časa in se niso kompromitirali v enem ali drugem smislu v časih politične in gospodarske inflacije in korupcije. Skupno fronto morajo torej tvoriti in voditi novi ljudje, kajti le novim osebam bo zaupala masa, ki je danes zbegana in sploh ne ve več ne kod ne kam.

Imamo dovolj ljudi, ki imajo čiste roke in iskreno voljo, ki se zavedajo, da so današnje razmere neznosne in da mora priti v kratkem do neke odločilne solucije. Nihče si ne želi, da bi se izvršila ta solucija na nasilen način, nasprotno bo vsak trezen nacionalist želel, da se izvrši prehod iz starega sistema v novega brez žrtev in brez nepotrebnih pretresljajev. Mi nacionalisti ne mislimo na vzglede a la Mussolini in Hitler, smo pa na drugi strani toliko samozavestni in prepričani o pravilnosti svojega stališča, da lahko mirno in javno rečemo: Rešilna pot vodi v nacionalnem oziru na desno, v socialnem oziru pa na levo. Vsi trezni elementi morajo iskati pametne rešitve v enem in drugem pravcu, kajti sicer bodo šli dogodki preko nas in se bodo razvili v skrajne ekstreme, ki nas bodo uničili nacionalno in gospodarsko.

Nasveti za odpravo krize

V raziskovanju vzrokov težkih sedanjih socialnih in gospodarskih razmer, ki tlačijo v prvi vrsti našo delavske in kmečke sloje, se mora kot neovrgljivo dejstvo ugotoviti, da je prišlo do tega neznosnega stanja razmer na eni strani vsled neprestanega reduciranja delavskih moči v različnih industrijskih obratih, na drugi strani pa vsled prevelike razlike med prodajnimi cenami kmetijskih produktov iz kmečkih rok ter med cenami v konzumu.

Povdarjamo, da je na tisoče delavskih družin, katerih očetje so vsled redukcije delavskih moči v industrijskih obratih prišli ob zaslužek in ob možnost eksistence ter bili pahnjeni v skrajno bedo. Vsi ti hrepene po tem, kar je najprimitivnejša človeška pravica, hrepene po delu, ki bi preživljalo njih in njihove družine ter jim nudilo človeške-mu dostojanstvu primerno življenje; namesto tega je njihova eksistenca odvisna od miloščin in dajeval posameznikov ter od podpor raznih podpornih akcij. Namesto dviganja plemenitega poguma in ponosa ter drugih moralnih sil delaželjnih narodnih mas, katere sile ustvarja v človeku povzdigujoča zavest izvršenega koristnega dela, so te množice naroda obsojene v demoralizirujoče brezdelje, v značaj in dušo ubijajoče beraštvo. Prav tako je gori označeno nenormalno razmerje med cenami kmetijskih pridelkov in konzumnih cen zlomilo moč kmečkega stanu ter ga upropastilo, s čimer so z vsem tem načeti najtrdnješi temelji socialnega reda in temelji države same.

Povdarjamo tudi, da skoraj v vseh slučajih redukcija delavstva v velepodjetjih ni bila utemeljena v nujni in resnični potrebi dotičnega podjetja, ampak so take redukcije predvsem nastajale vsled uvedbe raznih novih strojev in obrate, ki so prevzeli delo, ki

Pri tem položaju je škoda vsakega nadaljnjega odlašanja, treba je zbrati takoj vse trezne in premišljene elemente ter ustvariti z njimi ono fronto, ki bo dvignila idejo nacionalne, dobro in pošteno upravljane ter socialno pravične države in pripomogla tej ideji do zmage pod vsakim pogojem in za vsako ceno. V tej enotni fronti se morajo znajti v prvi vrsti vsi oni jugoslovanski nacionalisti, ki niso nacionalisti šele od 6. I. 1929 dalje, marveč so zastopali nacionalno idejo že prej. Vsi ti nacionalisti morajo najti skupno bazo za skupno delo, v to svrhu pa odstraniti iz svojih vrst vse, ki bi bili na potu tej skupni akciji, ter izravnati iz svojih sre vse misli in želje, ki bi mogle škodovati skupnemu nastopu. Tej tako enotni nacionalistični fronti se naj pridružijo vsi drugi, ki so pošteno in hočejo, da bo država naša s sodelovanjem vseh treznih elementov po iz današnjega gospodarskega in duševnega kaosa in postala zdrava in močna na zunaj in znotraj. Dovolj je še dobrih in poštenih ljudi; med široko maso kmečkega, delavskega, obrtniškega in trgovskega stanu. Pa tudi med široko maso našega pridnega uradništva bomo našli dovolj sodelavcev, ki nas bodo podpirali z vsemi močmi, vsaj pa spremljali naše delo z iskrenimi željami za uspeh.

Pobudo za ustvaritev te skupne fronte zdravega nacionalizma in socializma pa moramo dati ravno mi nacionalisti. Ni dovolj, da pišemo članke in žigosamo razne izrastke na gospodarskem, kulturnem in socialnem polju, preiti moramo k praktičnemu izvajanju svojega zdravega programa, zanesti moramo ta svoj program med široke plasti naroda, ki v svoji današnji zbeganosti komaj čaka močnega pokreta, da se mu priključi in se reši tako onih voditeljev, ki so ga zavajali na razna strapotna ter mu pridigovali sovraštvo in separatizem mesto ljubezni in edinosti. Nam ne gre za lastne osebe in osebne koristi. Imamo dovolj odprte oči, da vidimo današnje stanje pri nas in v vsej državi, imamo dovolj razsodnosti, da premotimo to stanje in napravimo edini mogoči zaključek, ki se glasi: Zberimo vse zdrave sile našega naroda, postavimo tej fronti na čelo naše najboljša, osebno čiste, delavoljne in sposobne moške, nato pa na pohod, da rešimo narod in državo. Ura bije dvanaest in nimamo več časa za razmišljanje, še manj pa za malenkostne prepirke in nepotrebna sumničenja. Kdor je zdrav, bo šel z nami, vodijo naj nas pa oni, ki so že dokazali svoj idealizem in se bodo tudi v bodoče odlikovali z največjo požrtvovalnostjo in vdanostjo ideji močne jugoslovanske Jugoslavije.

ga je preje opravljala človeška moč, in tako je postalo gotovo število delavstva odvisno in namesto, da bi podjetje morda prekomerno zvišano produkcijo paraliziralo s tem, da bi zmanjšalo delovni čas in tako pospošilo dobroto iznajdb novih strojev in naprav, je nasprotno temu v svojem pohlepu po prekomernih dobičkih, nadprodukcijo omejevalo na ta način, da je odpustilo primerno število delavcev, kar pa jih je ostalo zaposlenih, pa so jim sistematično zmanjševali zaslužek ter jih sočasno na razne načine in z različnimi sredstvi priganjali k še večji produktivnosti njih fizičnih sil in tako se je zgodilo, da se je blagoslov podviga tehniške vede in znanosti ter popolnitev raznih iznajdb na tem polju za človeštvo izpremenil v prokletstvo. Mnogi ostali slučajji redukcije delavstva pa so se dogajali, ker so se zmanjšali predvideni in običajni dobički vsled momentano nastale slabše konjunktуре v podjetju in namesto, da bi se obrat zadovoljil tudi z manjšimi dobički, kakor jih je bil običajno varen, ali da bi bil v skrajnem slučaju voljan trpeti nekaj časa tudi malenkostno izgubo, kar bi bilo v očigled večletnih, vobče procentualno visokim dobičkom edino pravilno in socialno, so podjetja breme trenutno neugodnih razmer na krut način brez premisleka prevabila na socialno najšibkejše rame s tem, da so delavstvo odslovili ter ga spravili ob zaslužek in večinoma tudi ob eksistenco. Vse te mahinacije so se izvrševale tem lažje, ker so bili in so še na odločujočih mestih naših veleobratov inozemci in tujerodci, ki itak nimajo čuta za naš narod.

Kot kričeč primer nepojmovanja socijalizma od strani velepodjetij se mora tu ozi-
gosati dejstvo, da so podjetja izvajala take
redukcije pri delavstvu, ko so se pri njih
javno izkazovale 35 in 37% dividende obrat-

nega kapitala ozir. delnic.

Pri tem pa so se cene izdelkov oziroma industrijskega blaga kljub nižjim produkcijskim stroškom v pohlepu po čim večjih dobičkih s pomočjo kartelov, trustov in slično obdržale na isti višini, ozir. so se še povečevale; nasprotno pa so se na isti način cene surovinam, posebno onim iz kmetijskih obratov, stalno pritiskale navzdol tako, da kmet za svoje blago ni prejel niti toliko izkupička, da bi bil kril svoje fiktivne pridelovalne stroške. In tako se je zopet zgodilo, da je najmočnejši konzument industrijskih izdelkov, predelkov in pridelkov — delavec in kmet, vobče masa naroda postal nakupa nezmožen in tedaj se je zlo, ki ga je zagrešila industrija, začelo z grozečim obrazom obratovati proti svojim lastnim ustvariteljem, in podjetja, ki niso bila že od vsega početka dovolj trdnj fundirana, so si s tako antisocijalno politiko sama zrušila svoj temelj in so propadla, dočim se druga s skrajnim eksploatairanjem ljudskih mas še vzdržujejo na površju.

Tako se je narodni socializem in narodno gospodarstvo spravilo na tir pogube, kjer se, kakor vidimo, pomici nevdržno navzdol, in ako tega pogubnega drvenja ne zaustavimo, ter mu še o pravem času ne damo druge pozitivne smeri, se mora naš gospodarski sistem z velikim truščem strmoglaviti v prepad.

Da se to prepreči, naj se z upoštevanjem naslednjih socialno-gospodarskih smernic z zakonom zaščiti življenski interes delavskega in kmečkega stanu ter s tem v zvezi tudi ostalih slojev in naj se v danih slučajih takoj po njih postopa in sicer:

1. Noben večji obrat ne sme zmanjšati svojega prvotnega števila delavstva. Kjer bi se kaj takega izvedlo, mora prej zadevo preiskati posebna komisija, sestojeca iz dveh zaupnikov delavstva ter iz dveh zastopnikov podjetja, katera oba dela volita v komisijo vsak po enega knjigovodstvenega strokovnjaka ter po enega strokovnjaka iz panoge, katero izvršuje podjetje v svojem obratovanju. Le, ako ta komisija uvidi, da je obstoj dotičnega obrata resno ogrožen, ako se ne izvrši redukcija, se lahko podjetju ugotovi toliko, v kolikor je to absolutno potrebno, pa tako, da se delavstva ne odpušta iz službe, ampak da se le skrajša delovni čas ob primernem znižanju plač vsemu delavstvu in nameščenstvu.

Ako politična, kot nadzorstvena oblast upravičeno sumi, da komisija kakorkoli ni pravilno postopala, mora zahtevati novo komisijo. Nova tozadevna komisija se ima vršiti tudi v slučaju utemeljene pritožbe zoper sklepe prve komisije.

Odločbe glede predmeta komisije izdaja pristojno sresko načelstvo; pritožba zoper to odločbo je v prvi stopnji možna na min. soc. politike, v drugi in končni pa na državni svet.

2. Vpeljava strojev ozir. tehn. iznajdb, ki bi kapaciteto in produktivnost dela oziroma obrata povečala, je za večja podjetja obvezna, mora pa podjetje istočasno znižati delovni čas v toliko, v kolikor stroj ozir. dotična iznajdba nadomestila človeško moč. Morebitno znižanje zaslužka v postev prihajajočih delovnih moči se sme dovoliti le v slučaju, da je to edini možni in primerni način amortiziranja investiranega kapitala. V takem slučaju pa odloča glede nabave stroja ozir. glede uvedbe take nove iznajdbe od delavstva izvoljen delavski svet, ki mora obstojati v vsakem podjetju, kjer se produkcija blaga vrši v večjem obsegu, in ki ga v tem slučaju skliče in vodi lastnik podjetja.

3. Velepodjetje, ki ima poleg 12 procentnega amortiziranja svojega investiranega ka-

Slovenstvo v okviru Jugoslovanstva

(Po predavanju dr. J. Cepudra na učiteljskem zborovanju v Kranju 7. marca 1933.)

Jugoslavija bi bila brez nas Slovencev nepopolna in okrnjena, za nas Slovence pa je Jugoslavija eksistenčni pogoj. Navezani smo drug na drugega. Mi se moremo svobodno razvijati v nacionalnem, kulturnem in gospodarskem oziru le v tej državi, toda tudi v tej državi le pod pogojem, da nam je odprta vsa, da je torej enotna in nedeljena.

Vam, ki ste vzgojitelji naroda, zlasti pa naše mladine — naše bodočnosti, nalaga že ta vaša vzvišena funkcija posebne dolžnosti. Ena prvih dolžnosti vzgoje pa mora biti navajanje učencev k treznemu mišljenju in njih usposobljenje za samostojno presojanje. Vprašanja, ki so v zvezi z obstojem in razvojem posameznih narodov in držav, se niso še nikdar in nikjer obravnavala iz kakih sentimentalnih vidikov. Razvoj zgodovine podčrtava vedno le dejstvo, da je zmagal po-

Tuji kapital na naši zemlji

pitala še nad 10% čistega dobička, mora ves ta presežek dobička zmanjšati s tem, da zniža za eno polovico tega presežka prodajno ceno svojih izdelkov, za drugo polovico pa zviša plačo delavstvu in v upravičenih slučajih tudi ostalim nameščenem in sicer tako, da se sorazmerno na tem deležu v prvi vrsti upoštevajo delavci ozir. nameščenici z najnižjo plačo.

4. Doloci naj se po razmerah posameznih srezov, vendar pa tako, da se doseže po srezih v pogledu cen posameznih predmetov približna splošna enakost, minimalne prodajne cene za vse kmečke pridelke in produkte, posebno pa za živino in vinski pridelek, upoštevajoč kvaliteto blaga; pod to ceno se blago ne sme prodajati in tudi ne kupovati, a se naj z upoštevanjem istih momentov določijo tudi maksimalna prodajna cena pri obratih, kjer se to blago bodisi predelano ali v prvotni obliki prodaja konsumentom, pri čemer je gledati na to, da je regulativ dobička tako primerna eksistenca prodajalca, kakor tudi plačila možnost glavnega konzumenta. Izjeme v tem so dovoljene le v trgovini z inozemstvom.

S primernim upoštevanjem teh smernic je z oblastveno kontrolo dobička regulirani cene vsem potrošnikom v podrobni razprodaji.

5. Na novo naj se ugotovi faktičnim življenjskim razmeram ter človeškemu dostojanstvu odgovarjajoči eksistenčni minimum, ki mora tudi veljati za upoštevanjem dajatev v naravi kot najnižja plača za vsakega nastavljenca ali nameščenca in delavca. Plače, ki bi bile z nagradami vred višje kakor 10-kratni eksistenčni minimum, se ne smejo dovoljevati. Izjema je v tem pogledu za plače nameščenecov na reprezentativnih mestih, kjer se nameščencem ne sme priznati še poleg plače posebna reprezentančna doklada, ki pa ne sme presegati ¼ plače.

6. Odpraviti je iz naše države vse nameščence inozemce ter jih nadomestiti z našimi ljudmi.

7. Kartele in temu slične družbe je kot rakrane našega javnega gospodarstva brez-pogojno takoj odstraniti.

8. V smislu teh smernic je prekontrolirati socialne zadeve tudi pri vseh onih podjetjih, kjer so se že izvršile redukcije ter je urediti razmere v tem pravcu.

9. Izvrševanje teh smernic in na podlagi njih izdanih oblastnih odredb in ukrepov od strani prizadetih, je osigurati s stroгим izvajanjem zakona o redu in delu (redu in radu) ozir. zakona o zaščiti države ter tem načinom tudi onemogočiti vsako morebitno sabotažo od strani prizadetih podjetij.

u Jugoslovanstva

vsod močnejši in da je kolo zgodovinskih dogodkov strlo vse, kar je bilo slabotnega, cemeravega in bolnega. Kaj naj postane iz naše mladine če so jo že v najnežnejših letih pita z zaničljivimi izrazi o naši državi, če se ji vcepiljo v srca bedaste teorije, če se jo vzgaja na eni strani k sovraštvu, na drugi strani pa k brezuspešnemu teoretiziranju. Država je tukaj, priznati jo je treba vsaj tako, kot smo skozi stoletja priznavali tujo Avstrijo. Mladina ne ve, koliko smo bili vredni Slovence pod tujim gospodstvom, njej ni znano, da ni imel naš jezik takrat nobenih pravic in da smo bili Slovenci podaniki, ne pa državljani. In baš to je treba naši mladini vedno stavljati pred oči! Z umevanjem sprememb, ki so nastale za nas Slovence v trenutku, ko smo postali del državnega naroda kraljevine Jugoslavije, bo začela naša mladina umevati tudi pomen te države za nas Slovence.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Nas jezik je danes v okvirju te države tako zaščitén, kot ni bil še nikdar in nikdar več ne bo. Ščiti ga ustava, ščiti ga naš vrhovni znanstveni zavod, ljubljanska univerza, ščiti ga naše popolnoma slovensko srednje, meščansko in osnovno šolstvo, ščiti ga naše popolnoma slovenski upravni aparat. Koliko naših umetnikov je našlo v tej državi nameščenje in vsaj skromno eksistenčno podlogo, da jim ni treba stradati. Odkod naj pretižnem potem nevarnost našemu jeziku in naši kulturi? In čudno: ta nevarnost je izbruhnila vedno takrat, kadar zastopniki gotove politične stranke niso bili v vladi, minula je pa tudi takoj, ko je bila ta stranka zastopana v vladi. Isto se dogaja pri naši univerzi. Danes uničujejo to univerzo naši visokošolci in pod vodstvom in na pobudo pristajev o ne struje, ki je svojčas samolastno porabila za čisto druge svrhe univerzitetni fond v iznosu pol milijona zlatih kron. Vse to kaže, da je pokret slovenoborstva tipično političen pojav, ki ni vzrasel iz naroda samega, marveč je le bojno sredstvo v dosegu političnih ciljev.

(Nadešjevanje prih.)

Z obhoda

Trbovlje

KDO JE KRIV ZA BEDO V REVIRJIH TPD?

Tragedija naših rudarjev, njih brezposelnost, skrajna beda in pomanjkanje vseh onih, ki so odvisni od TPD je z vsakim dnevom večja. Po tragičnem odpustu v Laškem, so na vrsti Hrastnik, Trbovlje in Zagorje. Sicer za enkrat še ni redukcij, toda končno je vseeno, ali si vržen na cesto, ali pa delaš v štirinajstih dneh samo štiri dni. S tem zaslužkom ne more rudar kriti niti vseh socialnih dajatev, kje naj potem vzame sredstva za preživljanje samega sebe in družine. V brezštevilnih člankih se je obravnavalo vprašanje, kako odpomoči temu zlu, toda zdaj se kot, da se je vse zaklelo proti temu črnim trpinom.

Za enkrat se je posrečilo, vsaj zdi se gotovim ljudem tako, da se krivdo za bedo teh sužnjev vrže na državo. Gospod generalni ravnatelj TPD razlaga in tolmači, da so vse temu krive državne železnice, ki ne jemljejo dovolj velike količine premoga od Länderbanke, oziroma TPD. Gospod Škubec, ali ste že kdaj bili v Zagorju, ali ste že videli kdaj onih 2000 vagonov zroba in grahovca, ki leži na prostem in gori, pa ga ne morete spraviti v denar. Najbrže vam je znano, da te vrste premoga železnica ne more rabiti, temveč služi on lahko samo privatni industriji, dokler ne napravite iz njega briketov. Zakaj se privatniki ne poslužujejo vakega premoga? Zakaj n. pr. predilnica v Litijski raje dobiva premog iz St. Janža mesto iz Zagorja? Zakaj se n. pr. razna druga podjetja, ki imajo svoj sedež v teh revirjih, resno bavijo s tem, da bodo, oziroma že naročajo premog iz mnogo oddaljenih rudnikov, ki pripadajo TPD. Ne smete misliti gospodje, da vas privatna podjetja opušča radi mržnje, ne ampak radi tega, ker jim pride premog iz rudnikov, ki niso vaša last, kljub prevoznim stroškom, ceneje kot pa vaš, ki jim leži tako rekoč pred obrati. Kako hitro bi izginile zaloge v Zagorju, če bi znižali cene — tako pa raje gledate, kako polagoma tle te črne nagomilane mase in se izpreminjajo v pepel, ob katerem umirajo oni bedni trpini, čijih obup in srd hočete vreči na državo.

Danes vidimo, da je produkcija premoga od leta 1920 v revirjih TPD padla za 48-49%, vidimo pa tudi, da so še bolj padli delovni dnevi in sicer za 52-53%. Kljub temu, da je rudar do skrajnosti sestradan, vidimo, da se od njega zahteva čimdalje večjo produkcijo, da pri tem ne bi trpela TPD. Do danes še ni bilo in upamo, da tudi ne bo nikdar objavljeno, če so vsled zmanjšane produkcije in skrajšenih delovnih dni za nad 50% padle, oziroma se znižale tudi dividende in dobiček, ki roma v inozemstvo, za 50%, če so se tudi vam gospodje, ki se igrate z narodom, znižali delovni dnevi za 50%? Da delovni dnevi so se vam mogoče znižali še za več kot 50%, toda vaše plače in dividende so najbrže iste kot pri 100% produkciji leta 1929. Če ste že navedli tako natančno škodo vseh mogočih ustanov, ki jo trpe radi tega, potem poročajte v % tudi lastno izgubo! Saj bi tudi to pomagalo nekoliko k razbistri položaja.

Danes vam še ni treba, saj vidimo, da se še vedno najdejo ljudje, ki vas zagovarjajo. Toda mi povemo vsakemu v brk, da naše delavstvo vsaj 99% ni protidržavno, je pa in to je točno — lažno in obupano. Toda kako naj zagovarja lažnega človeka, ki ni občutil bede in pomanjkanje. Ne izrabljajte bede trpinov za svoj političen kapital.

Svetovali bi vsem punktašem, ki tudi valijo krivdo na državo, da se njih voditelji predno ustvarijo raj v zedinjeni in samostojni Sloveniji poprej dogovorijo z voditelji samostojne Hrvatske in velike Srbije, glede dobav premoga njih državnim železnicam.

Vsak pameten in prevdaren človek pa vidi, da je to samo borba države proti mednarodni izkoriščevalski mafiji, da je to borba za gospodarsko osamosvojitve. In ravno v imenu teh ljudi svetujemo državi, da izvede borbo do kraja, seveda ne na način, da bi umiralo bedno prebivalstvo in, da bi propadli kraji, v katerih to ljudstvo živi, temveč na ta način, da takoj odvzame to na goljufiv način pridobljeno posest in jo preda v roke naroda, čigar faktična last je. Gospodje poslanci, ministri in senatorji, ura je dvanajst, izvršite to, da rešite tisoče življenj, in prepričani bodite, da vas bo narod podpiral in šel za vami kot en moč.

S tem delom boste dosegli to, da se bodo plače pešiči ljudi znižale za 99%, življenjski nivo in nacionalna zavest trpinov pa povečala za 1000%.

Razgalite z najvišjega mesta one, ki danes mečejo krivdo na državo, sami imajo pa naložene milijone premoženja v švicarskih bankah. Povejte narodu, da so prvi krivci oni, ki so sramotno prodali TPD Länderbanki, ne pa država.

Šoštani

NARODNO OBRAMBNE RAZGLEDNICE IN NARODNE KOLEKE V PROMET.

Zopet se bližajo prazniki, ob katerih si znanec, prijatelj in sorodniki izreka jo in pišejo čestitke. Naša obrambna društva izdajajo za take prilike lepe, umetniške razglednice, toda boj se, da bi jih re prodale. Le redko v kaki trafiki v večjih mestih jih dobiš na prodaj, na deželi pa sploh ne. Navezan si na tuje zmake! Trafikant se izgovarja, da nikdo ne vpraša po takih razglednicah, ali pa, da ne ve, kje jih naročiti! Obrambna društva se pa ne pobrigajo, da bi dale razglednice trafikantom v komisijsko prodajo, kakor delajo to druge založbe in drugič kakaj se glavnih založnikov tobaka ne vpreže, da bi nudili trafikantom, njih odjemalcem, razglednice naših obrambnih društev. Tako pa samo kratka notica v dnevnem časopisu, da ima C. M. v zalogi Velikonočne itd. razglednice. Vsak jih gotovo ne rabi toliko, da bi se mu splačalo iti v Ljubljano ponje ali jih pa po pošti naročiti, osobito če niti ne ve, po čim so. Ista malomarnost je z narodnimi koleki! Kolikokrat bi ga rabil, če ne za drugo — za trdnje zalepiti pismo — pa ga ne dobiš! Niti ne vedo, kaj je to! Dalje, ali ne bi bilo mogoče založiti naše narodne kolepe po 25 para. (Razpis osnutka za naše umetnike.) Z živo reklamo bi se jih gotovo prodalo na stotisoče. Finančni in moralni učinek!

Poklicani — zdramite se vendar!

Star Cirilmetodar.

Celje

TOPEL TAN, S POGOM!

Ožigosali ste predzadnjikrat advokata, katerega slovenski oče je bil doma iz Liboj in istotako slovenska mati iz Goveglj, — torej oba pristna slovenska Savinjanca — ki se drzne v svoji nemškutarski in zagrizeni nadutosti imeti še sedaj v 16. letu nacional-

ne države izvajajoč in zakonito prepovedan napis »Advokatur-Kanzlei, 1. Stock«. Vaše opozorilo, naj prizadeti to krasno napisano tablo odstrani, doslej ni rodila uspeha. Pa kako tudi, vsaj slabi izgledi dajejo pohujšljivo potuho, ko pa še danes najdete na magistratu, v mestni planini, pa še kje drugod v uradih, trgovinah, podjetjih itd. uslužbenca, ki ne znajo našega jezika izvemžni ka večjemu kak »tope tan«, »spogom« in podobno, in ki trdijo, da si sicer dobro tekne slovenski kruhek, da se pri nas ni treba naučiti slovenščine, ker baje vsak Slovenec pri nas tudi zna nemški. Nadalje pa se še norčujejo iz slovenske potrpežljivosti in prizanesljivosti tudi nekateri nemškutarski obrtniki, trgovci, uradniki in ljudje raznih poklicev, ki pa niso privranci k nam iz tevdoburških goščav, ampak od dosti bližje, kakor iz Posavja, Savinjske doline, Prlekije itd., ter se bliščejo in izvajajo iznad njihovih obratov odn. pisarn spakedranke: n. pr. Kullich, Oswatitsch, Paidasch, Prensach, Rakusch, Rebeu chegg, Urch itd. In naše slovenske mladinosti pa vse to seveda ne moti, da ne bi nosili slovenskega denarja k takim zagrizencem, ki se nam v svoji odpadniški oholosti še posmehujejo, in nobenemu ne pride niti na misel, da bi pobral šila in kopita ter se preselil v blaženi »raj«, kamor jim sicer stremijo srčne želje, pa jih pri nas zadržujejo le jugoslovanski dinariji.

Ajdite torej, prodane duše, ki ste zatajili svoje slovensko pokolenje, vsi eki, šeki, tiči in drugi čimprej tja, kamor vas vleče!

Rečica ob Savinji

SVOJO DLAKO SO PUSTILI PO TRŠKIH CESTAH

V miroljubni Rečici so se v zadnjem času zopet plazili po trških cestah nočni junaki z otroškonaivnimi lepaki ter jih lepili po markantnih mestih, češ da z njimi osmešijo uglednega župana. Puhoglavci so si predstavljali, da so dobro osolili verzni kov, ki jim ga je narekovala bolesta žilica; zato so se posluževali še večje reklame z anonimnimi pismi.

Tisti, ki se nahajate v bližini teh gnusnih elementov, štejte si toliko v dolžnost in čast, pa nam neokusno golazen ob prvi priliki razkrinkajte!

Ljutomer

NAŠ KRUH JIM DIŠI

Naša »prleška« metropola se še ni oglašila. Krivno bi bilo, če bi kdo mislil, da je pri nas vse, kakor bi moralo biti. Vsak jama, ko vidi razne nepravilnosti, a si ne ve pomagati. Tukaj imamo več krojaških obrtnikov, ki komaj živijo. Te dni pa je zaprosila za obrtno koncesijo neka gospodična, poznana pod imenom »Ich bin ein deutsches Mädchen«. Dvomimo, da bi naš človek pod takimi pogoji, dobil bilo kakšno koncesijo v Hitlerjevi državi, v upamo, da bo banska uprava vzela v obzir vse okoliščine. Seveda, mnogim je naš kruh prav dober, a njihovo srce je daleč preko meje. Toliko za danes.

Kuzma (Prekmurje)

ČEMU ČARDAŠ?

Dne 5. t. m. je priredil tuk. odsek »Sokol« igro: »Utopljenca« in to v gostilni g. Partek v Gor. Slavečih. Igra je sama na sebi težka za male odre, toliko bolj pa za naše. Igralci, kakor voditelj g. Šol. uprav. v Kuzmi in dr., so, lahko rečemo, izvršili svojo dolžnost. Pokazali so, kaj se vse dá napraviti s poštvalnostjo in veliko vztrajnostjo. Udeležba je bila

skoraj zadovoljiva. Igra se bo ponovila v nedeljo v Kuzmi v gor. šoli.

Med odmorom je igrala ciganska godba. Po igri pa je bila prosta zabava. Godala in pihala so učinkovala tako, da se je tudi vrtele. Ne vem pa zakaj, ali slišati in videti smo morali od »inteligentov« plesati »čardaš«, zraven nekih modernih plesov. K temu smo morali od tistih slišati madžarsčino in nemščino. Kako bi sodil tujec to izzivalnost, mislite si sami. Ali ne bi bil čas, da bi se nehalo z »nepotrebnimi«?

Koprivnik pri Kočevju

LEPA STROSSMAYERJEVA PROSLAVA

Dne 19. februarja je tukajšnja sokolska četa v okrašenih šolski sobi priredila lepo uspelo Strossmayerjevo proslavo. Ob številni udeležbi tuk. Slovencev je prosvetar br. Legiša s predavanjem otvoril proslavo in zelo lepo orisal življenje pok. Strossmayerja, njegovo udejstvovanje v javnem življenju in narodnem pokretu. Sledile so razne telodavne in pevske točke ženske dece pod vodstvom načelnice sestre Henigman. Po odpetju državne himne kot zaključek proslave, se je starosta br. Princič zahvalil občinstvu, da se je kljub slabemu vremenu v tako lepem številu udeležilo proslave. To proslavo je spremljal tamburaški zbor moške dece, to pot pod vodstvom mladega, a zelo nadarjenega br. Ivana Hirisa.

Da je proslava tako lepo uspela, se moramo zahvaliti med drugim predvsem prosvetarju br. Legiši in načelnici sestri Henigman. Pogrešali smo pa one kakor vedno.

Laško

POSILANO

V predzadnji št. »Pohoda« je bil priobčen dopis iz Laškega pod naslovom »Go-bezdača«, ki je med tukajšnjim meščanstvom vzbudil val ogorčenja.

Ni moja naloga, da bi razpravljal o tem dopisu, pač pa imam pravico in dolžnost brniti svojo osebo, ki nima z dopisom ničesar opraviti, zato bodi na tem mestu povedano vsem onim gospodom, ki hočejo napraviti moji osebi avtorstvo omenjenega dopisa, da bom primoran, ako takoj ne prenehajo z obdolžitvami in kleveto, iskati zadoščanja na pristojnem mestu, ki bo skrajšalo jezike tem gobezdavam gospodom.

Tomažič Vojko.

Laško, dne 20. marca 1933.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Naši vpokojenci. Pod tem naslovom smo v zadnji številki priobčili članek, ki je vzbudil med našimi vpokojenci upravičeno neugodje. Ta članek je uredništvo prejelo v popolnoma drugačni obliki, tako po vsebini kakor tudi smislu. Da je bil članek priobčen v taki obliki, ni krivda uredništva. Komur je do vsebine in pravega namena članka, naj si nabavi knjigo »Naši penzionerji«, ki jo je izdal Grafički umetniški zavod »Planeta« v Beogradu l. 1928. Stane Din 12—. Članek je bil skoro v celoti (ki se je zmanjšala za nad polovico posnet iz te knjige. Toliko v pravičilo vsem našim upokojencem, katerim smo hoteli samo dobro.

Prevalje. Izjavljamo, da g. Vidmar Vin-ko iz Prevalj ni dopisnik dopisa »Nobl družba«.

Ali ste že plačali naročnino?

Omladinci, Narodna odbrana Vas kliče, krepite njene vrste v pohodu proti nepoštenju!

Omladinski »Pohod«

Sando, Ljubljana:

MLAJŠA IN STAREJŠA GENERACIJA

Ker se ponavljajo zadnje čase v nekaterih naših uglednih revijah nepreslana očitjanja na račun današnje mladine, češ da ona ni sposobna, ni delavna itd., ter se z ozirom na to skuša naslikati bodočnost v še temnejši luči kot pa bi to bilo potrebno, sem se odločil, da podam tu v najkrajših črtah sliko današnje generacije, potegnem paralelo s starejšo generacijo in pokažem, da so tega, res obupnega položaja današnje mladine krivi baš oni, ki bi to odgovornost radi zvalili na naše hrbte.

Mnogo težkih očitkov pada na nas, na mlado generacijo, mnogo slabosti bi nam rada starejša generacija naprtila, ona zvrča na nas odgovornost za skoro vsako njeno ponesrečeno delo. Vsega je kriva mladina. Ona ne razume, ona ni resna, je pokvarjena, v kratkem: naša mladina je po mnenju starejših sposobna samo še za to, da dovede naš narod do propasti. Ne bom rekel, da so vsi navedeni očitki neutemeljeni, na žalost moram tudi sam priznati, da govori iz njih vedno-ma naravnost obup vzbujajoča resnica. Zato mi moj namen braniti današnjo generacijo, temveč hočem podati o njej vsaj nekoliko objektivnejšo sodbo, zaustaviti se hočem v prvem redu na temeljnem vprašanju, na katerega je večina zastopnikov starejših generacije pozabila: ali je mladina sama kriva svojega današnjega stanja, ali pa so to njene propasti zakrivil drugi, starejši. Od odgovora na to vprašanje je odvisno vse nadaljnje, iz tega izhajajo tudi odgovori na drugo temeljno vprašanje: ali padajo vsi, v današnjem času o omladini izrečeni očitki na njeno glavo, ali pa morda velja vse to, kar se mladini očita, za one iste, ki te očitke izrekajo, za zastopnike starejših generacij, ki je to kaotično stanje povzročila, od-nosno zakrivila.

Poglejmo najprej duševno obzorje mlade generacije. Težka povojna psihoza s svojimi ljutimi strankarskimi boji je v glavnem kriva, da se omladina oddaljuje od svojih pravih idealov. Strankarstvo je bilo najhujši strup, ki je zastrup-

ljal mlade duše, tako da je danes le malo omladincev, čijih mišljenje bi bilo svobodno od vpliva dnevnih strankarske politike, da bi na ta način lahko objektivno presojali vsa naša nacionalna, gospodarska in socialna vprašanja. Zalibog jih pa nekateri brezvestneži še danes zastrupljajo in zato ni čuda, da se stanje omladine v tem pogledu ne izboljšuje, temveč celo poslabšuje. Celotnekatere osnovne zahteve, ki so takorekoč nujen rezultat zgodovinskega razvoja in temeljni predpogoj za boljšo bodočnost, naša mladina meče v isti koš kot malenkostna dnevna politična vprašanja. Naj navedem samo en primer: pojmovanje jugoslovanstva. Še danes se najde veliko število omladincev, ki to nujno zahtevo, ta predpogoj našega razvoja, negira. Oni s svojim mišljenjem še niso dospeli do one točke, pri kateri bi spoznali, ne iz idealnih, ampak iz konkretnih, realnih, stvarnih razlogov, da je edina bodočnost vseh južnoslovanskih rodov v njihovem skupnem, bratskem sožitju v edinstveni veliki državi od Triglava pa tja do Črnega morja. Sploh pa lahko brez bojazni postavim trditve, da bi večina članov mlade generacije, zelo težko objektivno obravnavala to vprašanje, čeprav bi to morda tudi hotela, kajti oni so vedno-ma že preveč zastrupljeni z raznimi volilnimi in propagandnimi gesli naših slavni »politikov« in zastopnikov starejših generacij. Oni so jo zape-ljali na stranpoti s svojimi frazami o neki samobitnosti, o neki hegemoniji in kd ve še kaj. Ni s tem rečeno, da smatramo, da je bila naša dose-danja notranja politika brez napak. Nasprotno. Redka so bila v njej dobra dejanja in dobre po-teze. Ampak, tudi ako je kdo izmed starejših od-letel s svojega stolčka, ako ni mogel izvršiti tega, kar je nameraval tako kot si je zamislil, vkljub temu ne bi smel biti to zadosten vzrok za vli-vanje pesimizma v mase in posebno v vrste do-razkajoče mladine, kot je to večina starejših de-lala. Mladina, ki bi se razvijala z vero v svojo moč, zavedajoč se svojega poslanstva, bi na vsak način mogoče bolje, ako morda ne celo končno, re-šila vse one probleme, ki jim starejši niso bili kos. Edino nova generacija je zmogla rešiti nova vprašanja, kajti ona jih je doživljala z svojo dušo, ona jih pozna, medtem ko starejša ne more in tudi ne bo mogla nikdar s popolnim razumeva-njem reševati in gledati na nove probleme, ki so nastopili z dnevom naše osvoboditve.

Toda ne samo mladina okoli takozvanih slo-venstvojskih, ampak tudi velik del »Napredne« mladine, rešuje in presoja vsa važna vprašanja in probleme našega jugoslovanskega naroda po sta-rem strankarskem koptu, in zato ni čudno, da je tudi ona zapadla pesimizmu, in s tem popolni de-generaciji in idejnemu propadu. Ona se ne zaveda, da naše stranke še niso in tudi ne bodo rešile raznih važnih vprašanj, od katerih ne bi imela stranka nobene koristi, temveč morda celo škodo. Drugič je pa tudi popolnoma resnično in logično, da so novi problemi in zahteve v nekakem na-sprotju s starimi strankarskimi programi, kateri so in ultima linea delo starejših generacij. In baš rešitev teh vprašanj je nujna naloga vsake mlade generacije, kajti to zahteva od nje zgodovina in njeno poslanstvo. Ako potem danes očitajo mladi generaciji, da je zapadla korupciji, da je nezmož-na rešiti svojo zaviženo vlogo, potem sledi tem očitkom nujno, že navedeno vprašanje: »Kdo je krivce«?

A kriv je oni, ki je našo mladino zastrupil, ki je zakrivil, da ni šla po oni poti, ki jo današnji čas od nje zahteva, krivi so vsi oni, ki so se borili za vodstvo nad omladinakimi vrstami, čeprav bi se morali zavedati, da omladina ne spada v dnev-no politiko, vsaj v tako ne, kakršno so oni vo-dili. Pod tem vodstvom razumem one, rekel bi, patronate, ki so si jih lastile razne stranke nad mnogimi omladinakimi društvi, in s tem onemo-gočale svobodno razvoj naše mladine. Torej iz vsakega tega sledi: Svojemu današnjemu obupnemu stanju je kriva mladina sama samo v toliko, ker si ni znala ohraniti svoje svobode, ker se ni mogla ubraniti prevelikemu vplivu starejših, a ves ostali, takorekoč ves del krivde pada baš na ono starejšo generacijo, katera danes meče na nas take kopice očitkov in nas dela krive za oni obup, ki se je polatal v trenutku, ko je videla kam vodi ta, od njene strani zavožena politika.

A omladina je danes spoznala vzroke svoje propasti, ona ve, kje so krivci, ve zakaj se jo smatra za nezrelo in nesposobno reševati težke probleme današnjega časa, zakaj se v javnosti njen vpliv ne pozna, čeprav bi ona morala biti eden izmed od-lobujočih faktorjev našega javnega mišljenja. Zato stopa naša mladina v borbo. Nastopa nova faza njenega razvoja. Ona si hoče priboriti mesto in vlogo, katero ji po vsem pravi pripada.

Mladina hoče imeti pravico kontrole in obso-janja, kajti ona se zaveda, da bo vse posledice, ki jih bo rodilo delo današnje generacije, morala v najkrajšem času nositi sama, kajti vsak skrbi samo zase, posebno pa naši »starci«, in njim je deveta briga, kaj bo z nami, ko prevzamemo nji-hovo mesto skupno z njihovimi grehli. Zato bo mladina skrbno zasledovala rešitve vseh važnih socialnih, ekonomskih in političnih vprašanj, ker se dobro zaveda, da bo vse to, kar bo sedaj slabo rešeno, predvsem škodilo njej, ki ima pred seboj še celo življenje in pa poznejšim generacijam.

Stara generacija se ne bo na noben način go-sloviti od svojih mest, tako da imamo danes z ma-limi izpremembami v politični areni še vedno one stare politike iz predvojne dobe, ki mogoča časa nikakor ne morejo razumeti. Oni pravijo, da današnja mladina ni zrela, da so nezreli vsi oni borci, ki so se z onozem v roki borili za osta-ritev Jugoslavije, in radi tega, »v interesu naroda in njegove bodočnosti« noče zapustiti svojih polo-žajev. Toda prišel bo čas, ko se bo stara genera-cija sama čutila nezrelo, ko se bo znašla pred pro-blemom, ki mu ne bo prišla v okoli in tedaj se bo rade volje umaknila, češ, sedaj ste Vi kot zrela generacija sami na vrsti, da si kujete svojo bodočnost. Toda to bo sledilo šele takrat, ko se bo ladja pod njihovim vodstvom pričela potap-ljati, ko bo takorekoč prepozno. A to vedenje stare generacije se bo zelo maščevalo, kajti ako bo šlo tako dalje, bo mlajša generacija, ko pride njen čas, morda proti volji starejših, prisiljena stopiti na njeno mesto. In to se mora zgoditi. Kajti starejša generacija že sedaj ne more najti prave poti iz znebe, v katero je zašla.

Tu je pozvana omladina. Njena je bodočnost. Vsem onim tamajočim zastopnikom starejših generacij pa povemo samo to, da se na ta trenutek marljivo pripravljamo, in upamo, da bomo s svo-jim delom in marljivostjo lahko popravili to, kar smo po njihovi krivdi v našem razvoju zamudili.

To je resnica. Ne mladina, ampak oni očit-karji sami so krivi. Mladina se tega zaveda. Ona se vrača počasi na pravo pot, in uverjen sem, da bodočnost ne bo tako strašna, kot si nekateri pe-simisti predstavljajo. Ako oni niso kos svoji na-logi, s tem ni rečeno, da bomo propadli tudi mi.

Ormož

IZGUBLJEN ČUT ZA MERILO

Skozi dolga desetletja so zavzemali gotovi predmeti v gospodarskem življenju eden napram drugemu gotova razmerja. To razmerje je bilo tako trdno, da se tudi za časa manjše ali večje gospodarske depresije ni veliko spreminjalo. Temu odgovarjajoči so bili tudi življenjski odnosi. Nepremičnine, posebno pa hiše, so v splošnem donosale od investiranja glavniice od 1½ do kvečjemu 3% obrestovanje. Iz takega donosa so bile izvezte le naše najvišje kulture kakor so to naši vinogradi. V splošnem so torej donosale nepremičnine kvečjemu polovico onega, kar je donosal naložen denar. Imele so pa to prednost, da so predstavljale trdno vrednost, ki je bila za vsakega rentnika več ali manj najsigurnejša naložba.

Skozi zadnjih 30 let v predvojni dobi so cene nepremičnin počasi rasle ter so po kraju, zemlji in legi znašale po oralu od 100 zl. kron navzgor do tudi 2000 zl. kron. Slednja cena se je držala posebno v naših obmejnih krajih, ker je šlo za nacionalno posest.

Vsa ta trdna razmerja je postavila povojna doba čim večjega zasluga — na glavo. Prejšnja solidnost se je popolnoma izvrgla iz življenjske borbe, vse se je zidalo le na hitri zaslugi, ne da bi se pri tem vpoštevalo dejstvo, ali je podlaga solidna in računjena na dolgo dobo, ali pa je postavljena samo na pesek.

Tako se je zgodilo, da je človeštvo izgubilo vsak čut za merilo medsebojnih vrednosti. Najjasnejše se ta zgruba pravilne orijentacije v trenutni vrednosti izraža pri nepremičninah. Posvetva, ki so tvorila trdno podlago prejšnjim kreditnim prilikam, so danes samo še objekt špekulacije. Nikdo več ne ve, kako naj ta ali oni objekt ceni, nikdo ne ve, kako naj to ali ono posestvo kupi, nikdo, kako ga naj proda.

K tej desorijentaciji je veliko pripomogla današnja denarna suša. Človek bi mislil, da se je s stabilizacijo našega dinarja v gotovem razmerju k zlatu izvršilo tudi gotovo fiksiranje cen v naših splošnih prilikah, toda baš to vzakonenje stabilizacije v zvezi s pomanjkanjem izbija v današnjih prilikah sodu dno. Nikjer ni več solidnega računa, vse drvi v prepad, hipoteke naših denarnih zavodov, ti stebri našega denarstva, postajajo dvomljivi, vse je izgubilo tla pod nogami.

Če hočemo rešiti naše gospodarstvo in denarstvo, moramo predvsem dobiti zopet trdna tla, moramo zopet priti do enostavnejšega računa, poznati moramo razmerje naše valute do temeljne podlage naših kreditnih prilik — do vrednosti naše zemlje.

Da se pa zamore ta preobrat izvršiti v našem gospodarskem življenju, je potreben prehod k čisti zlati valuti, ker ima današnja podlaga preveliko možnost za špekulacijo.

Ko so Nemci leta 1871. navrgli Francozom kontribucijo 5 zlatih milijard in to v trdnem prepričanju, da jih Francozi dolga leta ne bodo zmogli, so jih Francozi v svoji vroči domovinski ljubezni v najkrajšem času znošili skupaj, samo da se rešijo svojega sovražnika.

In mi? Postavili smo si skupno hišo, toda naša polja in livade se majoje, ker nimamo več nobenega računa, nobenega razmerja. Ali bi ne zmogel naš narod slinčnega herojskega čina, kakor ga je zmogel francoski narod? Ali bi ne zmogel znošiti skupaj vso ono zlatnino, ki leži po naših domovih le v kinč in brezpotrebno navlako, brez obresti po pre-

dalih ter jo dati na razpolago državi proti pobornicam v kritne svrhe za našo valuto, ta temelj našega gospodarstva?

Ne prepuščajmo se brezdelno poplavi splošne desorijentacije, nastavimo naklo in kujmo si našo domačo srečo, vrtnimo se nazaj k točnemu računu, nazaj k točnemu fiksiranju cen, preprečimo špekulacijo z našimi livadami, povrtnimo se k čisti zlati valuti ob kontroli naših najidealnejših, najnesebičnejših in najnacionalnejših borcev.

Janko Grivec.

Kamnik

PRIKRITA TAKTIKA NASPROTNIKOV

Pred dobrim tednom so ustanovili v Kamniku Streljaško družino in v odbor so spravili poleg mož, ki po svojem nacionalnem delovanju spadajo v to organizacijo, tudi ljudi, ki jim ni mesta v organizaciji, ki mora biti iz pravih Jugoslovancev. To so ljudje, ki so preveč v sorodu s SLS, ljudje, ki so odklonili podpise kot predsedniki in tajniki, na deklaracijskih izjavah.

Prozorna je namera teh ljudi, ki je vidno povdarjena v raznih sportnih in drugih organizacijah.

Tem jasno in odločno povemo: ne mešajte se v organizacijo, katere biti člani niste vredni!

Neki napredni ljubljanski list je prinesel poročilo o ustanovnem občnem zboru, ki med drugim pravi, da se je že pred 6 leti ustanovila v Kamniku streljaška družina, ki pa je vsled pomanjkanja članstva nehala delovati. To ne drži! Dopisnik, ki je to pisal, je bil tedaj še v dežjih vrstah in najbrže ne ve, da so takrat razpili prav tisti ljudje po Kamniku, da v streljaško družino, ki je naslednja »Orjune«, ne grejo baš radi tega! In kaj vse so napravili, samo, da se ni moglo dobiti streljača, ki bi bilo predpogoj za uspešno delovanje!

Sedaj pa jim ni prav nobeno sredstvo prepodlo, le da dosežejo svoj namen!

A v Kamniku ga ne bodo!

Stanek, ki bi moral biti kot nekaka priprava za izvedbo ustanovnega občnega zbora, je izvolil odbor, s katerim nacionalisti ne bomo nikdar soglašali. Da si obdrže nekako nadvlado, delajo razpoloženje, da bi se ta sestanek smatral že za ustanovni občni zbor in bi bil organizirano izvoljen odbor gospodarstvenikov. To pa ne bo šlo, ker je protivno zakonu, ki ga mora vsakdo spoštovati, tudi tisti, ki mislijo, da bodo izvedli potrditev volitev po svoji!

Pripravljalni odbor z županom na čelu kot predsednik naj skliče v najkrajšem času ustanovni občni zbor, kateremu bo prisostvovala vsa kamniška nacionalna javnost in si izvolila odbor, ki bo vreden biti v vrstah jugoslovanskih strelcev.

O dopisniku

Naših naprednih listov se mnogo govori po mestu. Pravijo namreč — in to je res — da piše tudi poleg v »Jutro« in »Slov. Narod« — še v »Slovenec«. — Napredni živeli, ki je sit na eni strani slavošpevov raznim organizacijam, kjer imajo še besedo nezadovoljnih, želi, da konzorcij takoj odzame omenjenemu mladeniču, ki živi pod vplivom raznih oseb, dopisništvo in ga poveri naprednemu človeku, ki jih je v Kamniku gotovo še dovolj. Ako ta poziv ne bo pomagal, si bodo naročniki sami pomagali. Da je potreben dopisnik iz Kamnika, je res, ni pa rečeno, da mora biti baš iz nenacionalnih vrst! Vsaj v Kamniku tega ne prenesemo!

obsežnosti za to dobo dokaz vztrajnosti in delavnosti, ampak kaže še povsed mladostno bojevitost, odločnost in energijo. Včasih se zdi, da ga je ta borbenost, ki mu je ostala iz mladih let, na škodo objektivnosti, a komedo je njegova pravica, da prikaže dogodke, kakor se njemu zde prav. Opravičeno trdi pisatelj, da se pri nas vse zelo hitro pozablja. Kdo se še spominja dogodkov pred 25 leti? Saj bi že na vprašanje, kako smo se osvobodili, le malokateri poprečni Slovenec dal zadovoljiv odgovor. Saj celo politiki danes več ne vedo, kaj so govorili včeraj, in če so prej trdili, da smo Slovenci, Srbi in Hrvači en narod — so na to že popolnoma pozabili — in trdijo zdaj, da smo trije!...

Res je, da slovenske zgodovine v pravem pomenu besede skoraj ni, pa še tisto, kar je, je le malokdo pozna. Zato je tem važnejše poznanje našega narodnega življenja od časa našega preporoda oz. od l. 1848. A tudi to dobo premalo poznamo. Saj je nismo imeli kje spoznati! Vse, kar smo do zadnjega časa imeli, so bili Vošnjakovi »Spomini«. Ti so nam govorili o Stajerski, Kranjsko politiko nam je pojasnil dr. I. Prijatelj v svojem Kersniku. Baje je pripravil večje delo o Mladostlovenih. Če ga bomo dobili, ga bomo z veseljem sprejeli. Ivan Hribar in Fran Suklje sta nam podala subjektivne spomine zadnjih 50 let. Najmanj znani sta nam bili Goriška in Koroška. In ravno oni dve sta zaslužili najbolj časten spomin. Ne samo zaradi usode, ki jih je doletela... Prav po lastni zaslugi. Ako namreč brskamo po knjigi naše politične zgodovine, opazimo, da Kranjska oz. Ljubljana daleko ni igrala onega močnega središča, ki veže vse nase, vlada in vodi. Ljubljana je prevzela vodstvo in inicijativo v slovenskem nar. življenju šele za Hribarjevih časov... Prej?... Odprite n. pr. »Slovenec« iz l. 1848—49. Kdo ima v nji glavno besedo? Dva Korošca: Matija Majer in Andrej Einspieler. K njima se pridružuje graški Mursec — poleg njega Cof in Trstenjakov. Kako prosijo bojevnikov na periferiji, naj Ljubljana dvigne prapor zedinjene Slovenije! A Ljubljana se obotavlja. In kdo pozna vse te borbe? Malokdo. Majer in Einspieler bi zaslužila posebno monografijo. V njej bi se pokazala, kaj

Še o osnovnem šolstvu na Koroškem

Iz statistike slovenskega šolstva na Koroškem v 10. številki »Pohoda« bi nepoučeni krogi lahko zadovoljno prikimali, češ da smo Slovenci obdržali 82 utrakvističnih šol, kot jih navaja nemški vir, iz katerega je bila statistika posneta. V pojasnilo je treba dodati par pripomb. Radi zunanje propagande Nemci ne bodo nikdar priznali, da se je po sestno stanje Slovencev skrčilo in bodo to dejstvo pribijali tudi v bodoče, ko dejansko ne bo obstajala več nobena utrakvistična šola. Ako statistika navaja, da je na Koroškem 82 učiteljev z izpitom iz slovenskega jezika, je to število pač bilo potrebno navesti radi tega, da ne ostanejo utrakvistične šole brez učiteljev. Ker bi bilo preočitno laž, da je celovsko učiteljske dalo iz svoje srede 82 slovenske zmožnih učiteljev, ki vodijo usodo slovenskega naraščaja, se pač pomaga s tem, da je prišlo ob prevratu iz Jugoslavije še 42 učiteljskih moči v pomoč utrakvističnim šolam. Jasno pa je, da so slednji bežali ravno vsled nedovoljnega znanja slovenskega jezika, ker bi sicer dobili službo v Jugoslaviji. Večinoma so to Kočevjarji, o katerih je znano, da za slovensčino niso posebno vneti. A na Koroškem lahko vodijo utrakvistične šole, ker so pač prišli iz Jugoslavije. To dejstvo je za deželni šolski svet dovoljna legitimacija za usposobljenost iz slovenskega jezika.

Pri Nemcih je propaganda vse. Resnica je, da delijo podpore nemškim učiteljskim komitatom pod pogojem, da se vpišejo v slovenski tečaj. Seveda ne radi ljubezni do slovenskega jezika, ampak da zasedejo pozneje utrakvistične šole in da na ta način odbijejo eventualne slovenske prosilce. Pouk pa je nezado-

sten in se kandidati ob maturi ne morejo niti slovensko razgovoriti. Naloga pa se enostavno prepíše, ker je kandidatom že prej javljena. Tako vzgojeni in pripravljani učitelji pa zasedejo utrakvistične šole v veliko škodo onim rojenim Slovincem, katere pošiljajo na popolnoma nemške šole, da nikdar ne pridejo v stike s Slovenci. Srečni so pa oni, ki sploh dobe službe, ker je zadosti nemških kandidatov.

V zadnjem času se je sezidalo mnogo šol na slovenskem ozemlju. Očitno z namenom, da se stanje šol izpopolni in bi postala kulturna avtonomija iluzorna. V teh težkih gospodarskih časih je za Slovence gotovo nemogoče, da si zidajo novih šol. Utrakvistične pa zahteva nemška večina zase. Saj so sredstvo za ponemčevanje, ki s svojim neznanjem slovenskega jezika najbolj ostudijo Slovence pouk, da se vržejo Nemcem v naročje. Za to skrbi tudi Maklinova knjiga, ki je polna tujk in hoče odtujiti koroško slovensko naračajo od slovenskega debla. Nemci so zavrgli taktiko brahijalne sile, za to pa nastopajo temeljitejšje v podrobnostih s pomočjo svojega aparata, ki je ves v službi raznarodovanja. Ta kulturna sramota, ki je nevedna nemškega naroda, bi se oprala edino na ta način, da se pritisne z isto taktiko nemške manjšine v drugih državah, in sicer po istem receptu, da se pošilja na nemške manjšinske šole kot učitelje samo zavedne Slovence s trohico znanja nemškega jezika in izloči vse, kar bi jih spominjalo na nemško skupnost. Vsa narodna obrambna društva pa bi si morala postaviti za nalogo, milo za drago vračati dotlej, dokler se stanje ogroženih krajev ne izboljša.

Film naše zemlje

PROSIMO UVAŽEVATI IN ODPOMOČ

V Inomostu so narodni socialisti preprečili koncert češkega virtuozu Prihodu, menec, da je dovolj domačih brezposelnih muzikov! A pri nas??

Povsod tujci, godbeniki, na Bledu n. pr. v hotelu Toplice svirajo v seziji le Dunajčani ali Madžari, v Park hotelu pa že več let kapela Erih Herse iz Rajha, mi domači godbeniki iz šole Glasbene Matice pa zijamo te tujce s srdom v srcu, ki nam odjedajo leto za letom nam spadajoči zaslužek.

Treba je ukreniti vse potrebno, da se tem hotelirjem prepove angažiranje tujih godb, da pridemo mi do kruha, ter da ostane denar doma!

Le naj se malo povpraša, takoj se bo odzval domač orkester

MILJONI GREDO V INOZEMSTVO

»Jutro« od 9. III. poroča v članku o jugoslovanskih trgovini z inozemstvom, da smo uvozili letos meseca januarja papirja za tiskanje za dva in četrt milijona dinarjev. K temu moramo pripomniti, da gredo, kot smo že enkrat omenili, ti milijoni vsak mesec v Avstrijo za papir, na katerem se tiskajo »narodni časopisi Jutro, Slovenec in Slovenski Narod, torej letno okoli 27 milijonov Din, med tem ko delavci naših papirnic stradajo.

Zelo značilno je, da na našo objavo niti eden teh listov ni odgovoril. Kšeft je kšeft, pa naj bo kdo samoslovensko ali jugoslovansko orientiran, »na papirju« seveda, ki ga naročuje v nam sovražni tujini.

RADIO LJUBLJANA

Naš radio je dosedaj životartil: pred leti se je dvignilo število naročnikov nekako do 8000, potem pa ni moglo nikakor naprej, nasprotno, celo zmanjšalo se je. Med tem ko je po vsem svetu nastopil radio svojo zmagovalno pot in so številke radijskih naročnikov naraščale in še neprestano stalno naraščajo, je začel naš radio hirati. Za to so morali biti pač zelo tehtni vzroki, ki jih pa tu ne mislimo raziskavati.

Dejstvo je, da bo prišel radio z razpusom Prosvetne zveze v druge roke, in tu si dovolimo merodajne faktorje na nekaj opozoriti. Radio je eminentno nacionalna in kulturna institucija, ki naj poleg tega, da zabava, tudi nacionalno vzgaja ves narod ter nas ob enem dostojno reprezentira z našo kulturo pred vsem svetom.

Zato smejo priti v bodoče vodstvo ljubljanske radijske postaje izključno le naši akademsko izobraženi kulturni delavci in vzgojitelji, in sicer samo takšni vseskozi neporečeni moške, ki s svojim dosedanjim kulturnim, vzgojnim in nacionalnim udejstvovanjem jamčijo, da bo ljubljanski radio postal to, kar bi že zdavnaj moral biti. Radio mora postati v pravem pomenu besede ljudska univerza, kulturni institut, ki ne bo samo zabaval najširše mase naroda, temveč jim tudi nudil prosveto. Radio naj bo ob enem ustanova, ki budi narodno in državno idejo. Vodstvo radio postaje naj pride v roke nacionalnim prosvetnim delavcem in ne morda kakšnemu koritarju, ki se na prosveto razume kot zajec na boben in smatra radio samo za »krajno muzaro«.

Naša pot je ravna: pohoditi in pomandrat moramo vsako nepošteno delo!

A. Gabršček:

GORIŠKI SLOVENC

(Narodne, kulturne, politične in gospodarske žrtice. Ljubljana 1932. Str. 592. Cena 120 Din. Samozaložba).

Priznati moram takoj, da sem preživel nekaj lepših ur ob tej knjigi. Nisem iskal v njej ničesar drugega razven to, kar nam je hotel pisatelj dati: gradivo nabrano iz raznih časopisov in prepleteno z osebnimi spomini, ki naj služijo današnjemu čitatelju za podlago, da si ustvari jasno sliko o narodnem, kulturnem in političnem življenju goriških Slovencev, bodočemu zgodovinarju za pripomoček pri pisanju slovenske oz. jugoslovanske zgodovine. Zaradi te knjige se je razvnela časopisna debata, o kateri je pisatelj pojasnil svoje stališče in mislim, da smo mu dali vsi prav, kakor je nasprotni tabor skoraj gotovo dal prav njegovemu oponentu. Res je, da se tu in tam nekatere stvari ponavljajo, da tu in tam prevladuje osebna nota, a vse to so manj važne stvari v primeru z dejstvom, da smo to knjigo sploh dobili in da se nam obeta še ena taka. Bil je skrajni čas, da smo dobili v roke ta veliki dokaz našega primorskega slovenstva in je prav, da smo ga dobili od moža, ki je sam stal skoraj pol stoletja sredi narodnega, kulturnega in političnega boja našega naroda na tem tako važnem koščku slovenske zemlje. Zato bodo z velikim zanimanjem čitali te žrtice pred vsem vsi oni, ki so bili v kakšnikoli zvezi z goriškimi Slovenci, begunci in njihovi potomci, pa tudi vsaki, ki se količikar zanima za naše javno življenje. Za zrelega čitatelja, ki mu je mar naše narodne usode, pa bo ta knjiga zanimivejša ko vsak roman. »Kakor film se vrste pred nami spomini naše polpreteklosti, sicer ne s filmsko brzino ne urejenostjo, ampak kot gradivo, iz katerega lahko pri primernih izpolnitvi sestavimo več filmov, katerih eden bi se zval Gorica, drugi Tolmin, Kobarid, Kras, Soča ali kakorkoli. In v tem je vrednost te knjige.

Iz lastnega življenjepisa izvemo, da bo pisatelj prihodnje leto že 70 let. Kdor pa pozna našega bodrega Andreja, ta ve, da je še vedno bil in čvrst. To se kaže tudi v knjigi, ki ni le po svoji

je bila še takrat naša Koroška! In pozneje, kdo je dajal takt slov. politikom? Ali ne Einspielerjev »Slovenec«, ki je izhajal v Celovcu. Še le za njim je prevzel vodstvo »Slov. Narod« v Mariboru... In naša književna organizacija? Kje se je začela? V Celovcu... In pozneje? Kje se je najbolj razmahnila? V Gorici pri Gabrščku... Vsi se še spominjamo, kako so sprejemali darove te založbe, ki je prva napolnila naše javne in domače knjižnice s primerljivim domačim in svetovnim čtivom. V krog Majerjev, Einspielerjev, Mursecov, Cofov in Trstenjakov bi spadali goriški Marušič. Njima so pripravljali pot: Jarnik na Koroškem, Slomšek na Stajerskem, Stančič na Goriškem. Periferija nam je dala največja politična imena. Šele potem se je »vzpel centum... Pa so ga zadušili potomci janzénizma.

Vse te misli so me obletavale, ko sem čital Gabrščkovo »Goriške Slovence«. Prav je, da zdaj dobivamo te vrste knjige. S svetovno vojno smo Slovenci doživeli prvo fazo svojega razvoja po prebujenju. Z narodno državo se začelja naša nova zgodovina. Boj, ki smo ga bili za svoj košek zemlje, je bil velik in časten. Posebno na južni fronti, kjer so se bile med seboj tri sile... Čast vsem, ki so se bili za prava gesla in s čisti mišlji... Ena sama napaka, kompromis, popustljivost je mogla biti na teh tleh že — izdajstvo... Gabrščkova knjiga nam pojasnjuje ta boj in bojevniko od vseh strani. Kot nacionalisti mu dajemo prav pred očmi, ki trdijo, da je vera za nas važnejša od narodnosti. In ravno na teh nacionalno tako vročih tleh, je nastopil — Mahnič. Kakor vsem bojevnikom za goriško narodno stvar je pisatelj tudi Mahnič v svoji knjigi napisal zaslužene besede v spomin.

Danes vse te boje, ki so pred vojno dosegli svoj višek, krije črn pajčolan in za njim se nam kaže morda marksatera oseba v drugačni luči. Nečemo tudi njim, ki niso bili z nami enako nacionalno orientirani, odrekat poštenih namenov in plemenitih ciljev. Pisatelj, — ki ga poznamo v življenju sploh kot koncilijantnega moža — skuša biti tudi njim pravičen, dasi je vodil z njimi vroče borbe.

Goriškim Slovincem ni bilo dano, — kakor Koroškem — da odločajo po svetovni vojni sami o svoji usodi. Ni dvoma, da bi se bili odločili za nas. To bi bila v veliki meri zasluga ne le naroda, ki je kazal vedno izredno živo narodno čustvo in veliko zanimanje za javno delo — ampak tudi njegovih voditeljev, med katerimi spada nedvomno A. Gabršček v prvo vrsto.

Pri izredni nadarjenosti, ki jo je kazal ravno naš Goričan in Kraševac poleg Primorca in Istrana za organizacijo in za skupno narodno delo, nas pri čitanju te knjige obhajajo trpke misli, da je ravno ta najagilnejši del našega naroda pritisnjen v politično brezdelje...

Z zanimanjem bomo čakali drugega dela te knjige, ki bo tem važnejši, ker vemo, da je ravno Gorica in Založba A. Gabršček bila tik pred vojno najagilnejša propagatorica jugoslovanske nacionalne ideje.

Glede te knjige želimo samo, da bi jo stari in mladi čitali in se ob njej spominjali ali pa učili, koliko dela in naporov je bilo potreba, da smo pripravili naš narod na njegovo osvobodjenje, koliko požrtvovalnega in nesebičnega dela je zahteval naš narodni boj in kako malo žrtvujemo danes v primeru s preteklostjo. Morebiti je ravno v tem krizu naše inteligence, ki je postala deloma sebična, na deloma nezmožna in bo našla svoj smisel šele, ko bo posvetila svoje sile velikemu nacionalnemu in socialnemu preporodu jugoslovanskega naroda.

Še nekaj! V svoji knjigi pisatelj večkrat omenja Vatroslava Holza, tega večnega potnika križem domovine. Menda bo že 20 let, kar počiva Vatroslav v domovini križem potovanja, a njegovi zbrani spisi in potopisi leže baje pri »Slov. Matici«. Med temi spisi so tudi njegovi »poseti pri 100 slovenskih možeh«, v katerih je marsikaka spoznala vredna drobtina. Bilo bi zelo umestno, da bi prišlo to delo na dan, ker je v njem lep kos bi našega polpreteklega narodnega življenja. Če bi našega polpreteklega narodnega življenja, da bi naša Matica ne hotela izdati drugemu založniku prav, da jo odstopi kakemu drugemu založniku, da ne bo ležala pozabljena med zastarelimi rokopisi. Ravno Holčev potopisi tvorijo lep del naše memoarne literature.

I. L.